

PROLOGAS

1917

Konos audros debesų kamuoliai ritosi dantytomis Vajanajės grandinės viršūnėmis, atšniokšdami į Honolulu su dudenančiu griaustiniu, vėju ir lietumi; tokį siautulį havajiečiai vadino *lani-pa'na*, „pyškančiu dangumi“. Uoste išmetę inkarus sūpavo ir lingavo net didžiausi laivai, o vienas nedidukas garlaivis „Klodina“ vos ne vos įplaukė į uostą saulėlydžiu, prieš pat suyrant debesims, kurie pratrūko lietumi ir įniršiu.

Sesuo Marija Luiza Hjus stovėjo dengtoje namo, kūpsančio aukštai ant kalvos ir žvelgiančio į Kalihio slėnį, *lānai**, iš kurios atsivėrė šiurpinanti gamtos rūstybė. Kresna žemo ūgio moteris nė nekrūptelėdavo, kai suriaumodavo griaustinis ar tolumoje dangų perskrozdavo žaibas – tiesą sakant, plačiame, nuoširdžiamе jos veide nuolat švietė šypsena. Luiza užaugo pietinėje Čikagos dalyje, bute be karšto vandens, tarp daugybės kitų suodino namo būstų, ir pirmąkart patyrė, kaip gera nugrimzti į miegą

* Veranda (havajiečių k.). (Čia ir toliau – *vert. past.*)

užliūliuotai lietaus, raminamai barbenančio į namo stogą, tik tada, kai tapo novicija pranciškonų vienuolyne Džoliete. Todėl šis didingas tikros tropinės audros šėlsmas buvo kerintis. Jis rodė ne vien Dievo, bet sykiu ir Havajų galią. Luiza dar niekad iki šiol nebuvo tokia tikra, kad esti ten, kur jai ir skirta būti, džiaugėsi sutikusi tapti savanore ir leistis ilgon kelionėn į Oahu tarnauti Kapiolani* mergaičių prieglaudoje.

Tačiau dabar jos laukė darbas: naktinė slaugė Kaiokalani su-
sirgo, ir Luiza perėmė jos pamainą. Kapiolani prieglaudoje gyve-
no penkiasdešimt aštuonios mergaitės nuo dvidešimties mėne-
sių iki dvidešimt vienu metų amžiaus, ir vos Luiza įžengė vidun,
išgirdo išgąstingą jauniausios globotinės verksmą. Nuskubėjusi
į vaikų kambarį, paeiliui ėjo prie visų mažylių, ėmė jas iš lovelių
ir supo glėbyje ramindama, kad jos nesibaimintų triukšmo ir gū-
džios nakties.

– Ša, ša, – sakė ji kiekvienai, – audra tavęs nenuskriaus. Aš
to neleisiu.

Galų gale, kai audra nuslopo ir paskutinė mergytė užmigo,
Luiza užsuko patikrinti vyresnėlių; įtarė, kad nors ir turėjo seniai
miegoti, jos tikriausiai vis dar būdrauja, tamsoje viena kitai pasa-
kodamos kraują stingdančias istorijas apie *obakes* – vaiduoklius.

Bet jai nespėjus nueiti iki pirmo miegamojo, kažkas smarkiai
pasibeldė į laukujes duris. Iš pradžių Luizai pasirodė, kad tai vė-
jas taršo medžio šaką, bet paskui supratusi, jog šitaip gali belsti
tik žmogus, greitai nužingsniavo į prieškambarį atverti durų.

Verandoje stovėjo aukšta nepažįstama sesuo vienuolė lietaus
permerktu abitu. Glėbyje laikė į į antklodę susuptą vaikeli, vei-
duku jis buvo įsikniaubęs jai į petį ir pridengtas nuo lietaus ant-
klodės krašteliu.

* Kapiolani – Havajų karalystės karalienė konsortė 1874–1891 m.

– O Dieve, – sušuko Luiza. – Sese, užeikit!

Vienuolė, įpusėjusi penktą dešimtį, dailaus veido, kuriuo dabar sruvo vanduo, dėkinga nusišypsojo ir įžengė vidun.

– Ačiū, sese, – tarė. Ji mažumėlę šlubčiojo, tačiau dėl to, ro-dės, jos žingsniai nelabai buvo sulėtėję.

– Vaje, jūs kiaurai peršlapusi. Ar visą kelią į kalvą plumpinot pėsčiomis?

– Ne, iš uosto atvažiavau taksi. Daugiausia lietaus kliuvo plaukiant garlaiviu, – vienuolė nusišypsojo. – Esu sesuo Katrina Vurhis. Atvykau su vertingu nešuliu.

Ji nudengė antklodę. Luiza išvydo mielą apskritą išsigandu-sios mergytės veiduką, kuriame spingsojo siauros japoniškos akutės. Jos oda buvo gelsvai ruda kaip čiabuvių havajiečių.

Mažylė tikrai gražutė, bet tas jos grožis buvo labai savitas, ki-toks nei havajiečių vaikų.

– Ji vardu Ruta Utagava, – pasakė sesuo Katrina. – Mudvi atkeliavom iš Kalaupapos.

– Taip ir maniau. Bet dabar judviem reikėtų nusivilkti šlapius drabužius ir įsitaisyti šiltai priešais ugnį.

Per penkias minutes Katrina išsinėrė iš įmirkusio abito, rank-šluosčiu kiek galėdama apdžiovino trumpus rudus plaukus ir greitiosiomis apsivilko ką tik išskalbtą chalata, kurį jai davė drau-giška, paslaugi sesuo Luiza. Rutos antklodėlės buvo beveik kiau-rai šlapios, bet velvetinė jos suknytė liko sausa. Luiza nusivedė atvykėles į virtuvę, krosnyje užkūrė ugnį ir Rutai pašildė pieno, o Katrinai išvirė puodelį kavos. Ruta ėmė godžiai gerti pieną, ir tik tada, kai ji ištuštino visą buteliuką, Katrina gurkstelėjo kavos.

Luiza pristūmė kėdę prie ugnies ir tarė:

– Prašau sėstis, sese. Turbūt esat išvargusi. Ar galiu jums pa-siūlyti ko nors užkąsti?

– Ačiū, bet po kelionės laivu nieko nesinori, – Katrina atsido-
so. Kaip gera nusiimti šydą ir justi ugnies kaitrą, šildančią veidą.
Kilstelėjusi ranką, ji pačiupinėjo drėgnus plaukus.

– Turbūt esu panaši į pamėklę, sese.

– Ak, nešnekėkite niekų, – Luizos žvilgsnis nukrypo į mažą-
ją Rutą ir į mielas rudas jos akutes, kurios, tokios tamsios, kad
atrodė juodos, droviai žvelgė kažkur pro šalį. – Ji žavi. Ir, kaip
suprantu, yra jums ypatinga.

Katrina linktelėjo.

– Taip. Jos tėvai – geri mano draugai. Pažadėjau jiems pasi-
rūpinti, kad ji saugiai čia atvyktų, – Katriną pirmąkart nusmelkė
netekties skausmas, kuris, vis labiau artinantis išsiskyrimo aki-
mirkai, tikrai tik stiprės.

– Jos tėvai... Raupsuotieji?

– Taip. Bet Ruta sveika. Ji buvo stebima metus, ir ligos požy-
mių nepastebėta.

– Ar galiu... truputį ją palaikyti? – paklausė Luiza.

– Žinoma.

Katrina paėmė Rutą ant rankų ir padavė ją Luizai. Tačiau
mergytė, vos atsidūrusi Luizos glėbyje, ėmė klykti.

– O vargeli, – pasakė Luiza.

– Pasupkite ją. Pačiūčiuokite. Ir prie manęs ji ne iškart priprato.

Luiza, daug metų čiūčiavusi našlaičius Džolieto Angelo sargo
prieglaudoje, manė mokanti raminti kūdikius. Ji švelniai pirmyn
atgal sūpavo Rutą, bet mergytė nenusiramino. Kūkčiodama ir
virkaudama vis kartojo žodį „vive“, ir tame šūksnyje „Vive, vive!“
skambėjo netekties gaidelės.

– Bus geriau, jeigu jūs vėl paimsite ją ant rankų, – Luiza pa-
davė mergytę Katrinai, bet Ruta nesiliovė verkšlenti. – Ką ji mė-
gina pasakyti? – paklausė Luiza.

– Lilė.

– Tai jos motinos vardas?

Katrina papurtė galvą.

– Lilijana Keamalu yra Kalaupapos vaikų lopšelio sesuo šeiminkė, – paaiškino ji. – Vos gimę kūdikiai paimami iš savo motinų. Tėvams leidžiama į juos pažvelgti tik per vaikų lopšelio stiklą. Vienintelė motina, kurią pažįsta kūdikiai, vienintelė, imanti juos į glėbį ir raminanti, – panelė Keamalu.

Tai girdint Luizai nudiegė širdį. Šis vaikų ir raupsuotųjų pasaulis jai dar visai nesuvokiamas; jame, regis, nuolat atsiskleidžia vis naujų žiaurumų.

Kurį laiką jos sėdėjo tylėdamos, Rutos verksmas pamažėle slopo, ir netrukus kambaryje buvo girdėti vien lietaus barbenimas ir langų barškėjimas, vėjui purtant namą lyg kokį tamburina.

– Keista, kad tokioje gražioje vietoje kaip Havajai pratrūksta šitoks atšiaurus, ūmus siautulys, – pratarė Luiza.

– Po tuo grožiu, – pasakė Katrina, – šiame krašte tūno susilydžiusi galia. Per daugybę metų saloms teko iškęsti nemažai skaudulių, tarp jų nelemtus raupsus. Man atrodo, kartais jos pabunda ir pravirksta iš įniršio dėl neteisybės.

Luiza visai nenutuokė, apie ką čia šneka Katrina, be to, visa tai nemaloniai priminė pagonybę, todėl ji nepratarė nė žodžio. Galop Katrina vėl prabilo.

– Sese, – tyliai tarė ji, – gal galėtumėt man padaryti didžiulę paslaugą?

– Taip, žinoma.

– Ar pasirūpinsit ja?

To paklausus Katrinai užlūžo balsas. Luiza suprato, kad ši mažylė jai labai svarbi.

– Pasirūpinsiu. Pažadų. Mergytei nestigs nei meilės, nei švelnumo.

– Dėkoju, sese.

Nesumodama, ką dar galėtų pridurti, Luiza atsistojo.

– Paieškosiu jums švaraus abito ir rasiu šiltą lovą. Vaikų kambaryje yra laisva lovelė Rutai.

Katrina padelsė.

– Ar neprieštarautumėt, jei... jei šiąnakt ji miegotų su manimi?

– Nė kiek.

Luiza palydėjo ją su mergyte į lauką ir, pliaupiant lietui, jos nuskubėjo į kuklų namuką, kuriame buvo įsikūręs vienuolynas. Visos seserys pranciškonės miegojo, tik pro vienuolyno motinė-lės sesers Helenos Has kambario durų apačią skverbėsi šviesos ruoželis, mat ji darbavosi ir naktį. Luiza davė Katrinai švarų abitą ir nuvedė ją į ankštą, spartietišką kambarėlį koridoriaus gale.

– Gerai išsimiegotit, sese. Mišios prasideda šeštą, jei norėtu-mėt prisidėti prie mūsų.

– Ačiū, mielai.

Luiza išėjo. Katrina atsiduso ir prislinko prie vienintelio kambario lango. Ten, už vandens, anapus audros debesų sienos, Molokajyje gedi Rutos tėvai, netekę savo dukters, ir viliasi ją rasiant gerus namus. Panašiai jautėsi ir Katrina. Nuvilkusi Rutai suknelę, aprenge ją pižamėle ir įsiropštė į lovą šalia jos. Švelniai pabučiavo į galvytę ir tyliai tarė:

– Myliu tave, mieloji. Tegu Dievas saugo tave.

Tai buvo anaip tol ne pirmas kūdikis, kurį Katrina glaudė glėbyje ir ramino per dvidešimt ketverius gyvenimo metus Ka-laupapoje, bet Ruta jai buvo viena brangiausių būtybių, vienišos merginos, užaugusios stipria moterimi ir tapusios puikia Katri-nos drauge, duktė; jos vardas buvo toks pat, koku buvo pakrikš-tyta Katrina; ir, svarbiausia, kad iš visų jos globotinių Ruta buvo pirmoji, kuri pajus laisvės skonį.

1 SKYRIUS

1919

Dangus virš Deimantinės Galvos, kai saulė patekėjo, rodė, iš paties ugnikalnio kraterio, sutvisko auksu. Iš Kapiolani prieglaudų, įsikūrusios ant vėjuotos Kalihiukos – „žemyninio Kalihio“ – kalvos, vėrėsi platus reginys: nuo žolė apžėlusios Deimantinės Galvos kalderos iki betoninių naujų, sausų Perl Harboro dokų kraterių. Giedrą dieną net galėjai matyti horizonte kaimynines Lanajo ir Molokajo salas. Didelis dviaukštis kolonijinio stiliaus namas su trylika akrų gražiai puoselėjamos vejų stovėjo šalia seserų vienuolyno ir koplyčios. Kalihio slėnyje daugiausia buvo ūkininkaujama, todėl aplink prieglaudą driekėsi karvių ganyklų plotai, buvo išsimėčiusios gyvulių augintojų fermos ir naminių paukščių ūkeliai, įsitaisę vidiniuose kiemuose. Ten vištos perėjo senose nuo apelsinų atlikusiose dėžėse, o gaidžiai kviesdavo į rytines mišias neblogiau už bet kurios bažnyčios varpą. Kitapus Kamehamehos IV* kelio tarpo didžialapiai bananai, aukšti ir iš-

* Kamehameha IV – ketvirtasis Havajų karalius, valdęs 1855–1863 m.

lakūs kaip medžiai, jų šakos sviro nuo gausybės žalių ir geltonų vaisių kekių; kur ne kur siūravo ploteliai valgomųjų kolokazijų širdies formos lapais – tarsi kokie žalių širdžių laukai; ryto saulėje tviskėjo terasomis augančių ryžių sklypai.

Kaip ir daugelyje kitų katalikiškų našlaičių prieglaudų ir mokyklų, seserys pranciškonės reikalavo koridoriuose nezuoti, netriukšmauti ir laikytis drausmės – tai buvo tylių apmąstymų vieta, kurios ramybės nevalia drumsti, išniekinti tuščiais pokalbiais. Be šios taisyklės, Kapiolani prieglaudoje buvo nustatytos vos trys svarbiausios taisyklės:

1. Po pusryčių nestoviniuoti gaištant laiką plepalams, bet greitai ir gerai atlikti savo darbą.
2. Nemėtyti ant grindų savo drabužių, nešiukšlinti kieme.
3. Išsirikiuoti ir drausmingai žygiuoti.

Pažadintos rytinio varpelio, mergaitės šoko iš lovų ir nuskubėjo į prausyklas nusimazgoti veidų, susišukuoti plaukų, paskui apsi-rengti. Tyliai pabirusios į koridorių, nužingsniavo į valgyklą, priėjo prie stalų – prie kiekvieno valgydavo dešimt mergaičių, – atsistojo už kėdžių ir drauge su seserimi Bonaventura sukalbėjo maldele:

*Ačiū tau už pasaulį tokį mielą,
Ačiū tau už valgi, kuriuo mintame.
Ačiū tau už giedančius paukščius.
Ačiū tau, Dieve, už viską. Amen.*

Tada grindimis subrūžavo šešiasdešimt kėdžių, ir mergaitės susėdo pusryčių: *poi**, ryžių, kiaušinių ir dešrelių. Baigiant pus-

* Tradicinis havajiečių valgis, gaminamas iš valgomųjų kolokazijų stiebagumbių.

ryčiauti, viena trejų metų mergytė pasistiebė ant pirštų galiukų ir įsispokojojusi pro valgomojo langą pranešė jaudinančią žinią:

– Karvė!

Ji džiugiai nuskuodė laukan, o kitos mergaitės susispietė prie langų. Priekinę veją patenkinta rupšnojo pono Mendonkos karvė, nusprendusi, kad kitapus tvoros žolė tikrai žalesnė.

– Oho, tik pažvelkit, koks didelis tas, na, kaip jis ten vadinasi! – nusistebėjo viena mergaitė.

– Turbūt ją reikia melžti, – ramiai pasakė sesuo Bonaventura. – Dabar, mergaitės, visos grįžkit prie mūsų...

Deja, buvo per vėlu. Vos prieš kelias minutes romiai, klusniai pusryčiaavęs mergaičių būrys paknopstom iškūrė iš valgomojo.

Sesuo Luiza, būdama antrame aukšte, išgirdo apačioje bil-dančius žingsnius, nulėkė laiptais žemyn ir išvydo pro šalį užte-lint siautulingą mergaičių srautą.

O gerokai atsiplėšusi nuo jų kuduliavo trimetė gintaro spal-vos oda, migdolinėmis akimis ir spygavo:

– Karvė! Karvė! Didžiulė ruda karvė!

– Ruta! – Luiza tučtuojau leidosi jos vytis. – Grįžk!

Ruta išsiveržė pro priekines duris, nuliuko sėjo verandos laip-tais ir skubiai nužingsniavo prie žolę pešiojančios karvutės, visai abejingos sąmyšiui, kurį sukėlė.

– Labas, karve! – pasisveikino Ruta. – Labas!

Ruta buvo maždaug devyniasdešimties centimetrų ūgio, o karvė – kokiais trisdešimčia centimetrų aukštesnė. Mergaitė ištiesė ranką ir, karvei nesiliaujant kramsnoti, švelniai paglostė kaklo šoną.

– Gera karvė, – nusišypsojo mergaitė. – Esi *gera* karvė.

Kai sesuo Luiza išpuolė į lauką, išvydo, kaip mergaitė, kurią pasižadėjo saugoti kaip savo akį, glosto tris šimtus šešiasdešimt kilogramų sveriančią Gernsio veislės karvę. Tam gyvuliui būtų vieni juokai dešine kanopa sutraiškyti mažą mergytės pėdą.

– Ruta! Būk gera! Pasitrauk nuo jos!

Bet visą Rutos dėmesį buvo prikaustęs išpampęs karvės tešmuo. Ir kas yra tos ataugos, styrančios iš jo lyg kokie didžiuliai stori pirštai?

Susidomėjusi Ruta ištiesė ranką, čiupo vieną karvės spenį ir ėmė jį apžiūrinėti, tampyti ir spusčiuoti.

Iš spenio trykstelėjusi šviežio pieno srovelė apšvirkštė Rutai veidą.

Kitos mergaitės prapliupo juoktis. Sesuo Luiza trūktelėjo globotinę nuo gyvulio. Ruta apsipylė ašaromis, bet nežinia, ar ją pravirkdė šiltas gelsvas pienas, aptaškęs veidą, ar pašaipus mergaičių juokas.

– Nieko tokio, mažute, – ramino ją Luiza, vesdamasi šalin. – Eime vidun, nusiprausim veidelį.

Mergaitės apspito karvę, bet netrukus raukydamasi pasirodė sesuo Elena.

– Būtų gerai, – tarė ji, – kad ponas Mendonka laikytų savo gyvulius atokiai nuo mūsų globotinių.

Atbėgo jaunasis prieglaudos aplinkos prižiūrėtojas Edis Kaohis, nešinas virve.

– Nuvesiu ją pas šeimininką, – pasakė jis, užmesdamas lasą karvei ant kaklo.

– *Mahalo**, pone Kaohi, – padėkojo sesuo Elena ir atsiduso: – Vaje, mergaitės. Elgiatės taip, lyg nė viena nebūtumėt regėjusios karvės.

– Ji *miela*, – pasakė dešimtmetė Adė, nuo karvės snukio numušusi musę. – Tokių gražių akių kaip jos nesu mačiusi!

Sesuo Elena įsispoksojo į ilgesingas rudas karvutės akis ir griežtas jos veidas sušvelnėjo.

– Taip, – pripažino ji. – Jos akys tikrai gražios.

* Ačiū (hav.).

Vonios kambaryje sesuo Luiza pamuilino Rutai veidelį, nuplovė jį vandeniu ir paklausė:

– Ir ko gi išmokai šiandien, Ruta?

– Karvės švirkščia pieną.

Luiza užgniaužė juoką.

– Todėl karvės tešmenį turėtų čiupinėti tik galvijus auginan-
tys ūkininkai, jo nevalia liesti mažoms mergaitėms, kurios gali
susižeisti.

– Jos juokėsi iš manęs, – tyliai pasiskundė Ruta. – Vėl.

– Vėl? O kada anksčiau mergaitės juokėsi iš tavęs?

– Kai joms parodžiau savo gekoną.

Ak taip, gekonas.

– Mergaites prajuokino gekonas, nusprendęs nusliuogti tavo
suknelės priekiu.

– *Pasprukti*. Mylėjau jį, o jis pabėgo!

– Žinau.

Ruta pamildavo visus gyvūnus, su kuriais tik susidurdavo. Nukeliavusi į Honolulu zoologijos sodą, susižavėjo beždžionė-
mis, liūtais, gulbėmis ir Deize, Afrikos dramblių. Kartais Luiza
pagalvodavo: ta mergaitė būtų puolusi glebėsčiuotis ir su smau-
gliu, todėl reikėjo tik džiaugtis, kad Havajuose nėra gyvačių.

– Be to, jos rėkė ant Olio, – padejavo mergaitė, – ir jį nubaidė!

– Peliuko Olio?

Ruta linktelėjo.

– Kelios mažesnės mergaitės jo išsigando, – švelniai paaiški-
no Luiza. – Todėl rėkė ir... spiegdė.

– Jis buvo toks žavus!

– Ir man taip atrodė.

– Jos nekenčia manęs, – pareiškė Ruta.

– Ne, tu klysti. Tik nemyli gyvūnų taip, kaip tu.
Rutos veidelis nuraudo iš gėdos.
– Viena mergaitė negražiai mane pavadino.
Luiza susirūpinusi išsitiesė.
– Kas?
– Velma.
– Ir kaip ji tave pavadino?
Ruta nudūrė akis ir tyliai pasakė:
– *Hapa*. Pavadino mane *hapa*.
Atlėgus širdžiai Luiza nusikvatojo.
– Ruta, tai nėra blogas žodis. Jis havajietiškas. Reiškia „pusė“.
– Pusė?
– Taip. Tarkim, turiu sausainį, perlaužiu jį į dvi dalis, vieną dalį pasiimu, o kitą atiduodu tau.
Ruta taip sutriko, kad net suraukė veidelį.
– Ji išvadino mane sausainiu?
– Na, gerai, tavo tėtis – japonas, o mama – havajietė, todėl tu esi pusiau japonė, pusiau havajietė. *Hapa*. Tas žodis visiškai geras.
Ruta tuo abejojo. Vis dar manė, kad Velma ją pavadino pusiau sausainiu, o juk visiems aišku kaip dieną, kad pusė sausainio blogiau nei visas.
– Sese Lu?
– Taip, Ruta?
– Ar galiu pamatyti savo tėtį? Ir mamą?
Luiza ramiai atsakė:
– Nežinau, Ruta. Gal kada nors.
Mergaitė susimąstė.
– Sese Lu?
– Taip, vaikelį?
– Ar galiu laikyti kirmėlę?
Luiza iš paskutiniųjų stengėsi atsakyti taip pat rimtai, kaip to paklausė Ruta.

– Supranti, kirmėlės gyvena po žeme. Tad jei nori auginti kirmėlę, ir tau reikės lindėti po žeme. Ten tamsu, šalta ir drėgna. Tiesą sakant, abejoju, ar tau patiktų.

– Ak.

Sesuo švelniai paglostė Rutai plaukus ir tarė:

– Eime į žaidimų kambarį, gerai?

Dėl visuomenėje tvyrančios baimės ir priešiško, raupsais sergančių tėvų vaikams buvo draudžiama lankyti nemokamas valstybines ar privačias mokyklas. Tačiau Švietimo ministerija bent jau aprūpino seseris vienuoles klasės įranga, o prieš daug metų Nemokamų vaikų darželių ir pagalbos vaikams asociacija Kapiolani prieglaudoje įsteigė vaikų darželį ir padėjo nustatyti, kaip jis turėtų veikti. Sesuo Valerija Gerdes mergaites nuo šešerių iki penkiolikos metų mokė aritmetikos ir anglų kalbos.

Po pamokų vyresnėlės siūdavo marškinius ir sukneles Kalau-papos įnamiams – kai kurios jų nė nenutuokė, kad siuva savo tėvams.

Šeštadieniai būdavo skirti namų ruošai, o sekmadieniai – mišioms ir Švenčiausiojo Sakramento garbinimui, bet tos dvi dienos buvo šventadieniai ir kitu atžvilgiu: tada prieglaudoje lankydavosi draugai ir šeima – *'ohana*. Šį žodį Ruta buvo girdėjusi, nors jo ir nevartojo.

Kai Ruta išgirdavo suskambant žalvarinį varpelį, pranešantį apie atvykusį lankytoją, miegamajame pasirodydavo jaunoji sesuo Prakseda ir pranešdavo Mailei, kad su ja atvyko pasimatyti dėdė, arba pasakydavo Fredai, kad iš Vaijanajės atvažiavo jos giminaičiai, arba kad aplankyti Adės atvyko jos draugai iš Kaimuki. Susijaudinusios mergaitės šokdavo nuo lovų ir išskubėdavo iš kambario.

Rutai, deja, varpelis niekad nesuskambėdavo.

Tačiau vieną dieną jis sutilindžiavo ir jai.

Tą popietę netikėtai atėjo sesuo Prakseda ir tarė:

– Ruta, tave nori pamatyti malonus džentelmenas su poniam!

Mergaitei, nieko nepažįstančiai anapus prieglaudos sienų, šovė vienintelė mintis. Ji viltingai pasiteiravo:

– Ar jie – mano mama ir tėtis?

– Galbūt. Jie nori išdukrinti mažą mergaitę. Priimti ją į savo šeimą.

– Tikrai? – susijaudino Ruta.

Prieglaudoje gyvenančias mergaites beveik visada įsivaikindavo giminaičiai arba draugai. Tai vadinama *hānai* įvaikinimu. Bet retsykiais į prieglaudą užsukdavo pora, nesusijusi su globotinėmis jokiais giminystės ryšiais, tik ieškanti mergaitės išdukrinti. Dažniau taip darė čionykščiai havajiečiai, kurie mažiau bijojo raupsų ir nelabai paisė dėmės, kurią nešiojo raupsuotųjų vaikai.

Ruta ne sykį matė, kaip vienuolės pasirinkdavo mergaites ir vesdavo jas susipažinti su žmonėmis, kurie galbūt taps jų tėvais, o dabar pirmą kartą pati buvo palydėta į biblioteką, kur jos laukė havajiečių pora, norinti ją pamatyti. Kai vyriškis jai šiltai nusišypsojo, Rutai išsižiebė viltis ir jos širdelė sutuksėjo greičiau.

– Kokia gražutė *wahine**. Kuo tu vardu, *keiki*? – paklausė jis, kreipdamasis į ją havajiečių kalbos žodžiu, reiškiančiu „vaikas“.

– Ruta, – atsakė ji, žvelgdama į geras jo akis.

– Kiek tau metų, Ruta? – pasiteiravo poniam.

Ruta suskaičiavo tris savo rankos pirštus.

– Treji, – nelabai tvirtai tarė ji.

– Šaunuolė, – pagyrė sesuo Prakseda ir tiems žmonėms pasakė: – Ruta – labai linksma, sumani mergaitė.

* Mergytė (hav.).

– Ar nori gyventi tikruose namuose, kuriuose būtų mama ir tėtis, Ruta? – prabilo vyriškis.

– O taip! – sušuko Ruta. – Noriu!

Malonioji pora nusišypsojo, nusijuokė ir uždavė jai dar kelis klausimus, tada pasidžiaugė, kokia ji miela, ir padėjo, kad susitiko su jais. Sesuo Prakseda parlydėjo Rutą atgal į miegamąjį, o Ruta, apimta jaudulio, ėmė svarstyti, kokie bus naujieji jos namai, ar ji turės brolių ir seserų, ar jie turės augintinių. Jau ėmė svarstyti, ką pirmiausia įsidės iš savo menkos mantos, bet grįžusi sesuo Prakseda apgailestaudama pranešė:

– Deja, Ruta. Jie pasirinko kitą mergaitę.

Sugniuždyta vilčių svorio, Ruta paklausė:

– Jiems nepatikau?

– Labai patikai, Ruta, tik...

– Nes aš *hapa*? – nusiminė mergytė.

– Ne, ne, visai ne. Tokius dalykus sunku suprasti, Ruta.

Kai ji išėjo, Freda, jau nemažai patyrusi devynmetė, ją paguodė:

– Ir man taip buvo. Kartais jie neišsirenka nė vienos. Nesikrimsk, gerai?

Ruta dėkinga linktelėjo, bet geriau nepasijuto.

Vėliau, prieš užgesinant šviesą, į miegamąjį užsuko sesuo Lu. Apkabinusi Rutą nuramino, kad ateis tokia diena, kai ir ją kas nors pasirinks.

– O dabar tavo namai čia, o šalia toji, kuri tave labai myli.

Sesers Luizos glėbio šiluma ištirpino šaltuką, padvelkusį, kai Ruta išgirdo, kad ji netiko... bent kuriam laikui.

Kitais metais su ja panoro susipažinti dar trys poros. Vos ji išgirdavo apie tai, jos širdelė pakildavo aukštai it koks aitvaras, bet kaskart sužinojusi, kad nebus įdukrinta, Ruta žnektelėdavo

ant žemės, įsitikinusi, jog jai kažko stinga. Ji buvo *hapa*, pusė, ne visa. Pusė sausainio, o kas tokio norės? Tačiau galiausiai įgavo vertingos patirties: išmoko nepuoseleti vilčių.

Sekmadienio vakarais parapijos kunigas vadovaudavo Švenčiausiojo Sakramento garbinimui, ir kol vyresnėlės giedodavo maldas ir giesmes koplyčioje, mažiausios globotinės sėdėdavo klasėje, prižiūrimos vyresnės merginos, kuriai buvo pavesta joms skaityti ištraukas iš Biblijos. Paskutinį 1920 metų spalio sekmadienį, kuris sutapo su Visų Šventųjų išvakarėmis, toji mergina buvo Mailė. Ji užgesino visas šviesas kambariulyje, palikdama vienintelę žvakę, ir džiugino mažyles pagoniškesniu pasakojimu apie *obake**, gyvenančią *koa*** medyje. Kai tas medis buvo nukirstas, iš jo medienos pagamintuose daiktuose: ietyje, pypkėje, peilio rankenoje, liko tūnoti po tos dvasios dalelę, o pati dvasia, įniršusi, kad buvo suskaldyta, grasino sukapti visus, kas turėjo to *koa* medžio gabalėlį.

Rutą, dabar jau keturmetę, apniko nuobodulys ir ji tyliai išslinko iš kambario. Ketino atsigulti į lovą, bet stabtelėjusi koridoriuje išgirdo kažką panašaus į... unkštimą.

Pagauta smalsumo, Ruta įsmuko į tuščią klasę, pasistiebė prie lango ir žvilgtelėjo laukan.

Ten tvyrojo tamsa, dangų dengė debesys, vienintelę šviesą skleidė koplyčioje mirkčiojančios žvakės. Rutai pavyko mažumėlę praverti langą. Dabar aiškiai buvo girdėti unkštimas Majerso gatvės, kuri tiesėsi palei vienuolyną, pakrašty.

* Pavidalą keičianti būtybė japonų tautosakoje, mirusiojo vėlė, dvasia. Šis žodis prigijo Havajuose, nes ten gyvena daug japonų protėvių.

** Havajinė akacija.

Mergaitė pamatė, kaip nuo tamsių *noni*, šilkmedžio, apybraižų atsiskiria šešėlis. Jis bidzeno ant keturių kojų, prigludęs prie žemės. Galop jo pasturgalis nusileido, ir gyvis atsitūpė, paniręs į blausatį.

Šuo!

Ruta buvo regėjusi šunų – juos laikė kai kurie ūkininkai, ir kartą net gavo progą vieną paglostyti. Susijaudinusi išskubėjo iš klasės ir pro užpakalines duris iškurnėjo į lauką. Apsukusi pas-tatą, išvydo šunį, tupintį šalikelėje ir gailiai inkščiantį.

Mergaitė sulėtino žingsnį ir prislinko prie jo.

– Labas, šunie, – tyliai pasisveikino. – Labas.

Šuo pasuko į ją galvą, juodos jo akys, apibrėžtos gintaro spalvos ratu, sužibo tamsoje.

Ruta prisiartino prie jo ir švelniai, atsargiai paglostė jam nu-garą. Šuo neprieštaravo.

– Geras šuo, – nudžiugo ji.

Tai buvo murzinas vidutinio dydžio mišrūnas susivėlusiu rusvu kailiu, bet Rutai jis atrodė gražiausias šuo, kokį jai teko matyti. Glostomas šuo liovėsi unkti ir drėgnu snukiu pasitrynė į jos ranką. Kai Ruta pakasė jam smakrą, šuo atlošė galvą ir pra-sižiojo, tarsi šypsotųsi.

Mergaitė, paglosčiusi jam šoną, užčiuopė liesus šonkaulius.

– Tu alkanas? – paklausė. – Atnešiu edesio. O tu palauk čia, gerai?

Jai atsistojus ir pradėjus eiti, šuo nuklibikščiavo paskui, bet Ruta kilstelėjo ranką ir garsiai, kiek išdrįso, sudraudė:

– Ne! Lik čia. Tuojau grįšiu.

Šuo sustojo ir atsitūpė.

– Geras šunelis! – sukuždėjo mergaitė, nukūrė į prieglaudą ir koridoriumi nubėgo virtuvėn.

Marija Nunes, prieglaudos virėja portugalė, mazgojo paskuti-nius vakarienes indus, staiga čia įsiveržusi Ruta pranešė:

– Aš noriu valgyti!

Mergytės balse išgirdusi skubą, Marija nusišypsojo.

– Ar šįvakar negavai vakarienės?

– Gavau. Bet vis tiek gurgia pilvas.

– Ką gi... – Marija nuėjo prie didžiulio šaldytuvo ir jį atidarė. – Likę šiek tiek sekmadieninio kumpio... Ar bus gerai, jei sutepsiu tau sumuštinį?

– O taip. Ačiū! – nudžiugo Ruta.

Po valandėlės Ruta, gavusi storą sumuštinį, dar sykį padėkojo Marijai ir išdūmė iš virtuvės. Nerimavo, ar dar ras šunį, bet išėjusi laukan išvydo jį – jis *atrodė* panašus į „jį“ – vis dar kantriai tupintį ten, kur buvo palikusi.

– Geras šuo!

Ji atgnybo gabalėlį sumuštinio ir, padėjusi ant delno, padavė jam. Jis liežuviu sugriebė kąsnį ir įsimetė į burną, o Ruta sukikeno, jo liežuviui maloniai sukutenus odą. Kai atplėšė kitą gabalėlį, šuo godžiai surijo ir jį, paskui dar vieną. Galop sumuštinio nebeliko, ir jis nuo jos delno nulaižė paskutinius duonos trupinius.

Ruta glostė šunį, bet staiga išgirdo atsiveriant duris, tada sutapsėjo žingsniai. Mergaitė skubiai atsigręžė. Švenčiausiojo Sakramento garbinimas baigėsi, iš koplyčios pasirodė seserys ir vyresnės mergaitės.

Baikštus šuo stryktelėjo ant kojų ir nulapnojo keliu.

Ruta nusivylusi žiūrėjo, kaip jis tarytum ištirpo tamsoje, bet jos delnas vis dar buvo drėgnas nuo jo liežuvio. Malonus jausmas.

Kol dar niekas jos nepamatė, spruko į prieglaudą. Atsigulė į lovą džiugiai galvodama apie naują savo draugą.

Kiaurą dieną Ruta slapčia dirščiojo pro langus, bet šuns niekur nesimatė. Per pietus nesuvalgė visos vištienos ir bulvių košės, o likučius rūpestingai suvyniojo į servetėlę ir įsikišo į suknelės kišenę.